

Dariusz Krasnodębski

Haćki, gm. Bielsk Podlaski, woj. białostockie

Informator Archeologiczny : badania 25, 143-144

1991

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Gwieździn, st. 9
gm. Rzeczenica, woj. słupskie
AZP 24-30/79

Muzeum Okręgowe w Koszalinie

Badania prowadził mgr Ignacy Skrzypek. Finansowane przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Słupsku. Drugi sezon badań. Cmentarzysko ciałopalne ludności kultury pomorskiej ze schyłkowej fazy okresu halsztackiego.

Kontynuowano rozpoczęte w 1988 r. badania wykopaliskowe na południowym skłonie fałdy terenowej, na styku wykopów z pierwszego sezonu. Wynikiem prac, które trwały od 16 do 24 sierpnia 1990 r., było przebadanie ok. 100 m² powierzchni terenu i odsłonięcie 7 grobów skrzynkowych w obwarowaniu kamiennym, paleniska i 3 skupisk kamieni.

Groby skrzynkowe, w 4 przypadkach jednostkowe, w 2 dwupopielnicowe i tylko w jednym trójpopielnicowy, wykazują nadzwyczaj staranną budowę skrzyni i mocno rozbudowane, zwłaszcza od południa, obwarowania kamienne. W sumie pozyskano 11 popielnic, z których wyróżnić można dzbanek z utraconym uchem barwy czarnej, spełniający rolę popielnicy dziecka (grób nr 7), oraz popielnicę twarzową z plastycznie uformowanym nosem i uszami trzykrotnie przekłutymi, zdobioną ornamentem jodełkowym. Popielnica ta wystąpiła w grobie razem z mniejszą, podobnie zdobioną, zawierającą szczątki dziecka i żelazną szpilę z łabędzią szyjką i prawdopodobnie kulistą główką z brązu. Pozostałe naczynia prezentują formy baniaste ze stożkowatymi szyjkami, posiadające w dwóch przypadkach plastyczne guzy, a w jednym 2 uszka za załomie brzuśca. Naczynia przykryte były płaskimi i czapkowatymi pokrywami z wpuszczonymi zakładkami oraz misami. W jednym przypadku (grób 11) pokrywa czapkowata miała na szczycie zaczopowany stożkowaty uchwył. Wśród przepalonych kości spotykano fragm. żelaznych kóelek i stopione paciorki szklane barwy niebieskiej.

Odkryte na cmentarzysku palenisko kamienne spełniało rolę obiektu pomocniczego w rytuale pogrzebowym. Skupiska kamieni znalezione zazwyczaj przy obiektach są chyba niczym innym jak zgromadzonym materiałem budowlanym.

Materiał zabytkowy przekazano Wojewódzkiemu Konserwatorowi Zabytków w Słupsku. Badania zakończono.

Haćki
gm. Bielsk Podlaski, woj. białostockie

Polska Akademia Nauk Instytut Historii Kultury Materialnej Zakład Epoki Metali Podlaska Ekspedycja Archeologiczna

Badania prowadził mgr Dariusz Krasnodębski. Finansowane przez Instytut Historii Kultury Materialnej PAN. Okres rzymski.

Celem badań sondażowych było wstępne rozpoznanie osadnictwa z okresu rzymskiego w najbliższym sąsiedztwie badanego od kilku sezonów kompleksu osadniczego w Haćkach. Za podstawę w typowaniu stanowisk do prac wykopaliskowych przyjęto wyniki badań AZP na obszarach 43-86, 44-86, 43-87, 44-87. Za interesujące z punktu widzenia chronologii uznano 19 stanowisk, na których wystąpił materiał datowany na okres rzymski lub późnolateński, z określoną w kilku przypadkach przynależnością kulturową (kultura zarubiniecka, wielbarska, przeworska). Z grupy tej wybrano 8 stanowisk, których rozpoznanie było możliwe na wiosnę 1990 r. (są one zlokalizowane z reguły na terenach nie użytkowanych rolniczo):

z obszaru 43-86 — Rajsak, st. 19 (na obsz. 46), Rajsak, st. 20 (47), Rajsak, st. 26 (53), Rajsak, st. 31 (67)

z obszaru 44-86 — Bańki, st. 2 (37), Bańki, st. 15 (79)

z obszaru 43-87 — Rzepniewo, st. 9 (19), Hryniewiczze Małe, st. 9 (96) — co prawda zasięg tego stanowiska zaznaczony na mapie AZP nie obejmuje miejsca, w którym zaplanowano

założenie wykopu, jednakże z uwagi na zwartość formy terenu oraz podobny materiał zabytkowy uznać należy, że jest to jedno stanowisko. Z uwagi na wielkość środków, jakie zostały przeznaczone na badania, możliwe było przeprowadzenie wstępnego rozpoznania sondazowego tylko na 5 stanowiskach.

Rajsk, st. 19

W wykopie o szer. 1 m i dl. 8 m, założonym z sadzie w pobliżu opuszczonych zabudowań, możliwe było wyróżnienie pod humusem 3 poziomów stratygraficznych. Warstwa oznaczona symbolem 0, sięgająca do gł. ok. 40–50 cm od powierzchni ziemi, zawierała materiał ceramiczny przemieszany, zarówno z okresu średniowiecza, jak i nowożytny. Pod nią, do gł. ok. 1 m wystąpiła warstwa kulturowa o barwie intensywnie ciemnej, z ceramiką datowaną wstępnie na VIII–X w. Duża liczba fragm. oraz stosunkowo dobre ich zachowanie wskazują na użytkowy charakter tej warstwy. Ostatni poziom, do gł. o. 1,2 m stanowiła warstwa zawierająca niewielką ilość ceramiki pochodzącej przypuszczalnie także z wczesnych faz wczesnego średniowiecza.

Bańki, st. 15

Na stanowisku tym postanowiono wytyczyć 3 wykopy o wymiarach 2 x 1 m. Odległość pomiędzy skrajnymi wykopami wynosiła ok. 30 m. Wszystkie zlokalizowane zostały na podwórzu całkowicie zniszczonego gospodarstwa. W 2 z nich, zlokalizowanych w części północnej badanego terenu, nie natrafiono na warstwę kulturową. Pod humusem wystąpiła w nich słabo nasyciona zabytkami (bardzo drobne fragm., które datować można na okres późnego średniowiecza) warstwa jasnoszarego piasku. W wykopie trzecim, położonym najniżej, tuż koło kępy rosnących na podmokłym gruncie drzew, możliwe było wyróżnienie pod warstwą humusu 4 poziomów różniących się rodzajem ziemi i barwą. We wszystkich wystąpiła minimalna liczba bardzo zniszczonych fragm. ceramiki pochodzącej z okresu przed wczesnym średniowieczem.

Stołowacz, st. 6

Wykonano 2 wykopy o rozmiarach 2 x 1 m, zlokalizowane na wschodnim i południowym skraju występowania ceramiki na powierzchni. W obydwu pod humusem wystąpiła warstwa o barwie ciemnoszarobrunatnej, z niewielką ilością drobnych i bardzo zniszczonych fragm. ceramiki pochodzącej ze średniowiecza (?) oraz okresu nowożytnego. (Uwaga. Lokalizacja stanowiska na mapie AZP jest błędna. Znajduje się ono ok. 300 m na wschód).

Bańki, st. 2

Wyeksplorowano 2 wykopy o rozmiarach 2 x 1 m, zlokalizowane na północnym skraju obszaru, na którym wystąpiła ceramika (AZP), tuż nad znajdującym się tutaj ciekim. W obydwu natrafiono na układ warstw związanych raczej z naturalnym odkładaniem się materiału wzdłuż brzegów strumienia, niż z użytkowaniem tego stanowiska. Znalezione pojedyncze fragm. ceramiki trudne do określenia chronologicznego.

Rzepniewo, st. 9

Na stanowisku tym wytyczono wykop sondazowy o wymiarach 4 x 1 m, zlokalizowany w odległości ok. 2 m od południowej ściany opuszczonego budynku mieszkalnego. Natrafiono w nim na bardzo ciekawy układ warstw, wśród których przeważały poziomy oraz wkopy z dużą ilością ceramiki nowożytnej. W dolnej części wykopu natrafiono jednak na warstwę o miąższości ok. 20–30 cm, w której wystąpiła niewielka ilość materiału starszego (chronologia nie została jeszcze dokładnie opracowana, być może pochodzi on z okresu rzymskiego). Ogólna miąższość wszystkich warstw wynosiła ok. 1 m.

Efekt badań sondazowych na opisanych wyżej stanowiskach jest dwójakiego rodzaju. Po pierwsze rozpoznano wykopaliskowo (co prawda na bardzo niewielką skalę) kilka stanowisk z najbliższej okolicy Haciek (wszystkie one znajdują się w promieniu nie większym niż 5 km od grodziska). Po drugie zobaczyć można jak dalece różni się rozpoznanie stanowiska na podstawie badań powierzchniowych od tego, co mogą nam pokazać niewielkie nawet sondáže. Niestety tylko w dwóch stanowiskach natrafiono na warstwy zawierające materiał starszy niż z wczesnego średniowiecza (Bańki, st. 15 i Rzepniewo, st. 9). I tylko, jak się wydaje, na jednym z nich można datować materiał na okres rzymski (Rzepniewo, st. 9). Mimo tej wydawałoby się poważnej porażki w stosunku do założeń przyjętych przed rozpoczęciem badań, wydaje się, że celowe byłoby rozpoznanie dalszych kilku obiektów z przyjętej wcześniej listy stanowisk.